

Nepřiměřená ujednání Spotřebitelské úvěry

Kristian Csach, kristian.csach@upjs.sk
Milan Hulmák, m.hulmak@seznam.cz
Omšenie, Justičná akadémia SR
28. – 29. listopadu 2013

Obsah

- ▶ Úvod
- ▶ Výklad ve prospěch spotřebitele
- ▶ Nepřiměřená ujednání
- ▶ Bankovní poplatky v UK
- ▶ Spotřebitelské úvěry

Úvod

- ▶ **společné znaky úpravy SR a ČR:**
    - společný evropský základ
    - společný občanský zákoník
    - společná historie (vstup do ES)
    - podobný textů implementující úpravy (včetně extrémů)
- = společné problémy

Odchytky SR x ČR úprava

- § 53 odst. 1 – pouze ujednání, které nejsou sjednány individuálně
- § 53 odst. 6 – úplata při poskytnutí peněžních prostředků má být podle obvyklých podmínek na finančním trhu (dovozuje NS ve svých rozhodnutích přes dobré mravy)
- § 53 odst. 10 –14 – výjimky z nepřiměřených ujednání ve smyslu směrnice
- § 53a – závaznost rozhodnutí x § 83 a § 159a OSŘ (pouze výroky na zdržení)
- § 53b odst. 1 – sankce za porušení nesmí být vyšší, než stanoví prováděcí předpis (u nás pouze pro úroky z prodlení, kde se dovozuje kogentnost i bez explicitní úpravy)
- § 53b odst. 2 – vrácení peněžní prostředků pro případ odstoupení od smlouvy nebo její výpovědi ze strany spotřebitele v případě změny obchodních podmínek – plnění ve splátkách nebo za podmínek stanovených soudem
- § 53c – nesmí být cena menším písmem – takto striktní požadavek nemáme

Srovnávací tabulka

	ČR	SR	NOZ
Obecná klauzule	§ 56 odst. 1	§ 53 odst. 1	§ 1814
Odchýlení od zákona	§ 55 odst. 1	§ 54 odst. 1	§ 1812
Sankce	§ 55 odst. 2	§ 53 odst. 5	§ 1815

Novinky v ČR

- ▶ Občanský zákoník
  - definice spotřebitele (z. č. 155/2010 Sb.)
  - neplatnost (z. č. 155/2010 Sb.)
  - timesharing (z. č. 28/2011 Sb.)
  - záruky (z. č. 28/2011 Sb.)
- ▶ Zákon o spotřebitelském úvěru (z. č. 145/2010 Sb.)
  - novela z. č. 43/2013 Sb.
  - pravomoc fin. arbitra (z. č. 180/2011 Sb.)

Obecné principy aplikace

- ▶ kumulace ochrany spotřebitele (x § 11 odst. 5 zákona č. 145/2010 Sb.)
- ▶ princip ochrany důvěry v závazkových právních vztazích – Ústavní soud, sp. zn. II. ÚS 3/06
- ▶ **Je možné použít eurokonformní výklad při použití právní úpravy v období před vstupem do EU?**
povinnost eurokonformního výkladu i před vstupem do EU – ÚS sp. zn. II. ÚS 3/06, NSS ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. 2 Afs 92/2005
- ▶ **Je možné ochranu spotřebitele zakotvenou po z. č. 367/2000 Sb. (po provedení směrnic) i na vztahy vzniklé dříve?** – náleží ÚS sp. zn. I. ÚS 342/09, ze dne 15.06.2009

Práva spotřebitele jako lidská práva

- ▶ právo spotřebitele na ochranu = součást řady listin základních práv (např. čl. 38 Listiny základních práv občanů EU v části o solidaritě)
- ≠ ČR, SR
- ▶ čl. 2 odst. 3 LZPS (autonomie vůle) x ÚS sp. zn. I. ÚS 3512/11, sp. zn. Pl. ÚS 42/03 (rovnost, odstranění materiální nerovnosti) –
- „I tam, kde se zákonodárce nevydal cestou vědomého zvýhodnění „slabšího“, aby pro konkrétní životní situaci dal přednost rovnosti faktické před formální, ponechává orgánu, který pozitivní právo aplikuje, prostor pro řešení napětí mezi neúplností psaného práva a povahou konkrétního případu cestou aplikace ústavních principů v materiálním pojetí právního státu“

Interpretace smluv

- ▶ čl. 5 směrnice – požadavek jasnosti a srozumitelnosti, transparentnosti ve spojení s písemnými podmínkami předávanými podnikatele
- ▶ výklad smluvních podmínek (ujednání) x výklad zákona, výklad toho, kdo smlouvu uzavřel
- ▶ NS sp. zn. 28 Cdo 2552/2011
- ▶ NS sp. zn. 26 Odo 1072/2005
- ▶ NS sp. zn. 28 Cdo 864/2008

Spotřebitel (§ 52 ObčZ1964)

- ▶ spotřebitel není nepodnikatel (ESD, C-464/01 ve věci Johann Gruber proti Bay Wa AG, ESD, C-269/95, ve věci Benincasa proti Dentalkit Srl, ESD, C-45/96, ve věci Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG proti Edgarovi Dietzingerovi)
- ▶ spotřebitel a zaměstnanec
- ▶ spotřebitel a zástupce
- ▶ smíšený charakter smlouvy (C-464/01 Johann Gruber proti Bay Wa AG ze dne 20. 1. 2005) x čl. I: 1:105 DCFR x bod 17 předmluvy směrnice o právech spotřebitelů
- ▶ pojištěný NS sp. zn. 28 Cdo 864/2008 x pojištěný NS sp. zn. 32 Cdo 4381/2007

Podnikatel jako spotřebitel

- ▶ pojištěný podnikatel (NS sp. zn. 28 Cdo 864/2008 (podnikatel při pojištění pro případ nemoci))

„ Bylo-li účelem předmětné smlouvy zajistit žalovanému tok prostředků k osobní obživě pro případ onemocnění, zranění či jiného důvodu pracovní neschopnosti, není pochyb o tom, že žalovaný uzavřel pojistnou smlouvu jako spotřebitel ve smyslu § 52 odst. 3 obč. zák., tj. mimo rámec své obchodní či podnikatelské činnosti.

- ▶ prodavač diamantů (ÚS sp. zn. I. ÚS 1930/11) (nákup diamantů za 80 000 Kč na školení Investice do drahých kamenů“)

Jednatel, společník jako spotřebitel

- ▶ úvěr (banka x s. r. o.), zajištění, směnka, aval na blankosměnce (jednatel, společník)
- ▶ SD EU C - 419/11 Česká spořitelna, a.s. proti Geraldovi Feichterovi
- ▶ smlouvy uzavřené mimo jakoukoliv činnost nebo účel profesionální nebo podnikatelské povahy a **nezávisle na nich, s jediným cílem uspokojit vlastní potřeby soukromé spotřeby jednotlivce, zatímco taková ochrana není odůvodněna v případě smlouvy, jejímž účelem je profesionální nebo podnikatelská činnost**
- ▶ fyzická osoba mající úzké profesionální nebo podnikatelské vazby na společnost, například ve formě jednatelství nebo většinového podílu na společnosti, nemůže být považována za spotřebitele ve smyslu tohoto ustanovení, pokud poskytuje směnečné rukojemství za vlastní směnku vystavenou k zajištění závazků této společnosti ze smlouvy o úvěru.

Relativní kogentnost (§ 55 odst. 1 ObčZ)

- ▶ Možné výklady:
  - a) odchýlení od dispozitivního ustanovení zákona v neprospěch spotřebitele zakládá absolutní neplatnost takového ujednání pro rozpor se zákonem
  - b) zakládá relativní neplatnost
  - c) absolutní neplatnost od ustanovení přijatých k ochraně spotřebitele
- ▶ NS sp. zn. 33 Cdo 2330/2009, ze dne 29. 11. 2010
- ▶ KS Hradec Králové sp. zn. 20 Co 433/2010–142
- ▶ ÚS sp. zn. Pl. ÚS 1/2010
- ▶ ÚS sp. zn. I. ÚS 1845/11

- ▶ X KS Ostrava sp. zn. 51 Co 759/2009–126
- ▶ závěr: nepřiměřené (nepřijatelné) podmínky mají omezený význam

Nepřiměřená ujednání generální klauzule

- ▶ rozsah použití – všechna ujednání (i individuální ujednání)
- ▶ dobrá víra x přiměřenost x poctivost
- ▶ nepřiměřená, nekalá, nepoctivá, zneužívající ujednání nebo podmínky
- ▶ ne rozpor s dobrými mravy (nepřiměřený)
- ▶ ne rozpor s kogentní úpravou
- ▶ C-237/02 Freiburger Kommunalbauten GmbH Baugesellschaft & Co. KG v Ludger Hofstetter and Ulrike Hofstetter

Nepřiměřená ujednání generální klauzule

- ▶ nepřiměřenost – i způsob sjednání (způsob připojení všeobecných smluvních podmínek)
- ▶ nepřiměřenost – i nesrozumitelnost z hlediska průměrného spotřebitele
- ▶ nepřiměřenost – i při formální rovnováze stran
  - je nutné zkoumat materiálně, např. význam pro daný vztah
  - je nutné zkoumat zda by došlo ke sjednání i při jejich znalosti (rozdíl stav sjednaný a hypoteticky sjednaný)
- ▶ jde o obnovení rovnováhy

Neplatnost nepřiměřených ujednání

- ▶ relativní x absolutní
- ▶ SDEU:
  - C-240/98 až C-244/98 Océano Grupo Editorial SA proti Rocióovi Muricanovi Quinterovi a ostatním
  - C-473/00 ve věci Cofidis SA proti Jean-Louisovi Fredoutovi
  - C-168/05 ve věci Elisa María Mostaza Claro proti Centro Móvil Milenium SL
  - C-243/08 ve věci Pannon GSM Zrt. proti Erzsébet Sustikné Györfi

rozdíl: Pannon GSM (bod 33) v. Asturcom Telecomunicaciones SL (bod 34) (jak postupovat při nečinnosti spotřebitele v reakci na zjištěnou neplatnost)

Neplatnost nepřiměřených ujednání

- ▶ **Lze ujednání posuzovat jako absolutně neplatné, přestože zákon stanoví neplatnost relativní?**

KS v Praze ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 21 Co 454/2010

ÚS ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. Pl. 1/10

OS Cheb ze dne 31. 5. 2010, sp. zn. 15 C 410/2009 (PR 16/2010)

OS Brno – venkov ze dne 29. 8. 2011, sp. zn. 7 EC 304/2010–78

x KS Brno ze dne 28. 7. 2011, sp. zn. 27 Nc 33/2011–26

Obchodní podmínky I

- ▶ nález ÚS sp. zn. I. ÚS 3512/11
- ▶ § 56 odst. 2 písm. g) obč. z. – ujednání, s nimiž se spotřebitel neměl možnost seznámit před podpisem smlouvy (obchodní podmínky, s nimiž se spotřebitel před podpisem smlouvy neměl možnost seznámit)
- ▶ poctivost, důvěra v závazkových vztazích – text spotřebitelské smlouvy, obzvláště jedná-li se o smlouvu formulářovou, má být pro průměrného spotřebitele dostatečně čitelný, přehledný a logicky uspořádaný. Například smluvní ujednání musí mít dostatečnou velikost písma, nesmějí být ve výrazně menší velikosti, než okolní text, nesmějí být umístěna v oddílech, které vzbuzují dojem nepodstatného charakteru.
- ▶ obchodní podmínky nesmějí sloužit k tomu, aby do nich v často nepřehledné, složité formulované a malým písmem psané formě skryl dodavatel ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná a o kterých předpokládá, že pozornosti spotřebitele nejspíše uniknou (například rozhodčí doložka nebo ujednání o smluvní pokutě)

Obchodní podmínky II

- ▶ z uvedeného plyne konečný závěr, který dopadá na věc stěžovatele, že v rámci spotřebitelských smluv ujednání zakládající smluvní pokutu (podobně jako rozhodčí doložka) zásadně nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na niž spotřebitel připojuje svůj podpis).
- ▶ výjimku představují specifické případy, kdy se z povahy věci uplatňuje specifický režim (např. smlouva o přepravě osob s ohledem na § 3 vyhlášky č. 175/2000 Sb., o přepravním řádu pro veřejnou dráží a silniční osobní dopravu, apod.)

Prorogace I

- ▶ § 89a OSŘ
  - ▶ § 37 ZMPS, nařízení č. 44/2001/ES
  - ▶ SDEU:
    - C-240/98 až C-244/98 Océano Grupo Editorial SA proti Rociovi Muricánovi Quinterovi a ostatním.
    - C-137/08 VB Pénzügyi Lizing Zrt. proti Ferencovi Schneiderovi.
  - ▶ ČR:
    - NS ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 4 Nd 226/2008
    - KS v Praze KS, sp. zn. 21 Nc 332/2009
    - KS v Praze ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 21 Co 454/2010 x KS v Brně ze dne 28. 7. 2011, sp. zn. 27 Nc 33/2011-26
    - NS ze dne 22. 7. 2009, sp. zn. 32 Cdo 1914/2009 (prorogace podle čl. 17 nařízení 44/2001)
- připravované stanovisko NS (již schváleno, ale ještě není konečné znění) - prorogace zakázána zbavuje-li přístup k soudu

Prorogace II

▶ NS sp. zn. Cpjn 200/2011

„prorogační doložka ve spotřebitelské smlouvě, která nebyla sjednána individuálně a která zakládá místní příslušnost soudu, jenž se nachází v blízkosti sídla dodavatele (§ 52 odst. 2 obč. zák.), jak z hlediska územního, tak i dopravních možností, odporuje ustanovení § 56 odst. 1 obč. zák. *tehdy, jestliže* v rozporu s požadavkem dobré víry způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.“

Rozhodčí doložky

▶ **SDEU:**

C-168/05 ve věci Elisa María Mostaza Claro proti Centro Móvil Milenium SL
C-40/08 ve věci Asturcom Telecomunicaciones SL proti Cristina Rodríguez Nogueira.
C- 76/10 ve věci Pohotovost, s. r. o. proti Ivetě Korčkovské

▶ **ČR:**

VS v Praze, sp. zn. 12 Cmo 496/2008, [R 45/2010 civ.]
NS sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 ze dne 11. 5. 2011
ÚS sp. zn. II. ÚS 2164/10 ze dne 1. 11. 2011
ÚS sp. zn. IV.ÚS 3383/11

X NS ze dne 31. července 2008, sp. zn. 32 Odo 2282/2008

Přezkum podle § 56 – např. MS Brno, sp. zn. 33 C 68/2008

▶ **Závěr:**

- rozdíl stále rozhodčí soudy x soukromé (institut stálých rozhodčích soudů x SR)
- při výkonu rozhodčího nálezů – přezkum existence rozhodčí dohody, její platnosti (NS sp. zn.20 Cdo 3284/2008 (R 83/2011), ÚS sp. zn. IV.ÚS 3383/11) x přezkum věcné správnosti
- novela zákona o rozhodčím řízení (vzor SRN x R, Fr.)
- ÚS stanovil jako podmínku přípustnosti sjednání přezkumu jinými rozhodci – **skutečně?**

Rozhodčí doložky II

- ▶ rozhodčí doložky ve spotřebitelských sporech jsou možné – musí ale garantovat spravedlivé řízení
  - výběr rozhodce
  - použití práva na ochranu spotřebitele
  - možnost vyjádřit, jednání
  - přezkum (nemusí být odvolání, stačí žaloba na zrušení roz. nálezů po novelizaci)

Zprostředkování

- ▶ exkluzivita zprostředkovatele NS sp. zn. 33 Cdo 3053/2007 x NS sp. zn. 33 Cdo 4601/2008
- ▶ informační povinnost zájemce NS sp. zn. 33 Odo 934/2004
- ▶ povinnost vyhledané smluvní strany uzavřít smlouvu se zájemcem NS sp. zn. 33 Odo 330/2002
- ▶ povinnost zájemce uzavřít smlouvu s vyhledanou smluvní stranou NS sp. zn. 33 Cdo 3053/2007
- ▶ provize již při vyhledání potenciální smluvní strany
  - KS Hradec Králové sp. zn. 20 Co 433/2010
- ▶ neplatná volba obchodního zákoníku
  - NS sp. zn. 23 Cdo 2589/2010

Promlčecí doba

- ▶ smluvní prodloužení promlčecí doby dlužníkem:
  - KS Ostrava sp. zn. 51 Co 759/2009–126
  - ÚS sp. zn. I. ÚS 1845/11
- ▶ prodloužení promlčecí doby u obou stran?
- ▶ prodloužení promlčecí doby mimo smlouvu?

Omezení práv časem

- ▶ časově omezené vouchery, slevové a dárkové poukázky: NS sp. zn. 33 Cdo 1956/2007

Obchodní zákoník

▶ § 262 odst. 1 obch. z.

- jestliže zhoršení postavení nepodnikatele (x statutární orgány), smlouva neplatná

NS sp. zn. 23 Cdo 2589/2010

připravované stanovisko NS sp. zn. Cpjn 200/2013

▶ § 262 odst. 4 obch. z.

- ustanovení k ochraně spotřebitele (odstoupení od smlouvy podle obč. z., promlčení)

= neodůvodňuje aplikaci jakéhokoliv ustanovení, které by mohlo být pro spotřebitele výhodnější (NS sp. zn. 32 Cdo 3337/2010)

- odpovědnost podle obč. předpisů
  - promlčení ne (NS sp. zn. 32 Cdo 3337/2010)
  - smluvní pokuta ano (tj. úprava odpovědnosti)
  - co promlčení smluvní pokuty (NS sp. zn. 23 Cdo 1750/2010)
  - prodlení (NS sp. zn. 32 Cdo 873/2006)

Bez reklamky I

▶ www.bezreklamky.cz x www.spolecnaobrana.net

- ▶ smlouva o propagaci reklamní plochy (= smlouva o uveřejnění inzerátu na internetu)
- ▶ smlouva vypověditelná spotřebitelem (účinky výpovědi za rok)
- ▶ reklama (až 5000 Kč za reklamu na Vašem autě)

X druhá strana formuláře

- odměna za přípravu podkladů pro prezentaci (2390 Kč, 3290 Kč)
- na rok + automatické prodloužení (x spotřebitel alespoň 30 dní předem vypoví)
- první rok bezplatně x další za poplatek (1990 Kč)
- smluvní pokuta 1000 Kč pro případ prodlení s platbou
- úrok z prodlení 0,3% denně
- za upomínku 200 Kč

Bez reklamky II

- ▶ **volba obchodního zákoníku** = OK – režim obchodního zákoníku nelze paušálně považovat za takový, který *a priori* zhoršuje postavení strany, jež není podnikatelem. ochrana spotřebitele zajištěna i v obchodním zákoníku (§ 262) (NS Cpjn 200/2013)
- ▶ **cena za zpracování podkladů, prezentaci** = vyloučené z přezkumu podle § 56 odst. 2 (NS Cpjn 200/2013 x II. US 4167/12)
- ▶ **nevrácení ceny při odstoupení** = nepřiměřené (NS Cpjn 200/2013 x II. US 4167/12) – NS říká, že je nutné zkoumat, zda by vznikala povinnost vrátit podle úpravy bezdůvodného obohacení
- ▶ **smluvní pokuta** = nepřiměřená – pouze k utvrzení práv podnikatele, navíc nepřiměřená s ohledem na význam utvrzené povinnosti (NS Cpjn 200/2013)

Bez reklamky III

- ▶ **náklady upomínky** = nepřiměřené podle § 56 (alá smluvní pokuta) x otázka – 200 Kč
- ▶ **automatická prolongace** – nepřiměřené ze zákona nevyplývá = je to podstatné odchylení a individuálně by si nesjednaly (ve spojení s dalšími povinnostmi – paušální placení)
- ▶ **právo vypovědět** = nepřiměřené (pravidla pro výpověď podnikatele a spotřebitele se liší)
- ▶ úroky z prodlení, prorogace vyřešeny odkazem

Bankovní poplatky v Velké Británii

- ▶ Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations 1999 (čl. 6 odst. 2)

"In so far as it is in plain intelligible language, the assessment of fairness of a term shall not relate

- (a) to the definition of the main subject matter of the contract, or
- (b) to the adequacy of the price or remuneration, as against the goods or services supplied in exchange"

- ▶ Směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (93/13/EHS) (čl. 4 odst. 2)

„Posouzení nepřiměřené povahy podmínek se netýká ani definice hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné, ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, pokud jsou tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem“

- ▶ § 53 odst. 1 obč. z. SR, § 56 odst. 2 obč. z. ČR, § 1813 NOZ

- ▶ Francie, Itálie, VB x Německo, Nizozemí

Bankovní poplatky ve Velké Británii

- ▶ Director General of Fair Trading v First National Bank plc [2001] UKHL 52 (přezkum ujednání, podle něhož se má dluh po splatnosti úročit smluvními úroky bez ohledu na rozsudek)

argument: jde o sankci za prodlení, nikoliv cenu plnění

závěr: výjimka se nepoužije

- ▶ Office of Fair Trading v Abbey National plc [2008] EWHC 875 (poplatky za přečerpání účtu (overdraft charges))

4 druhy poplatků: *unpaid item charge, paid item charge, guaranteed paid item charge, overdraft excess charge*

otázky:

- a) výjimka se týká jenom přiměřenost ceny za hlavní plnění (poplatky byly za vedlejší služby)
- b) Jde o vyloučení přezkumu ceny vůbec x přezkum přiměřenosti ceny

argumenty:

– prodej více věcí, poskytnutí více služeb (výpis, příkazy, šeky, výběry peněz z bankomatů) = všechny úplaty vyplývající ze smlouvy (x nepeněžitá plnění, sankce, platby za nic)

– účet zdarma (free if in credit) – odměna: platby za přečerpání, úroky z peněz, neobvyklé transakce (např. přeshraniční platby)

Bankovní poplatky ve Velké Británii

- diskuse při přijímání směrnice (+ odborná literatura)

„The Directive does not require consumer contracts to be substantively fair, but it does require them to be clear. Clarity is essential for effective market competition between terms. What matters primarily for EC contract law is consumer choice, not consumer rights“

závěr:

vyloučili z přezkumu (jednomyslně) x zákonodárce může poskytnout větší ochranu spotřebitele

RPSN sazby

- ▶ Spotřebitelské úvěry (směrnice o spotřebitelských úvěrech)
- ▶ Úvěry na bydlení (směrnice o smlouvách o úvěru na bydlení)
- ▶ Stejná metodika:

Celkové náklady úvěru pro spotřebitele by měly zahrnout veškeré náklady, které spotřebitel musí zaplatit ve vztahu ke smlouvě o úvěru s výjimkou notářských poplatků (úrok, provize, daně, poplatky pro zprostředkovatele úvěru a jakékoli jiné výlohy včetně nákladů na pojištění nebo ostatní doprovodné produkty, pokud jsou tyto povinné za účelem získání úvěru za uvedených podmínek)

Spotřebitelské úvěry v EU

- ▶ směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.
- ▶ směrnice Komise 2011/90/EU ze dne 14. listopadu 2011, kterou se mění část II přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES, kterou se stanoví dodatečné předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů
- ▶ **Guidelines on the application of Directive 2008/48/EC (Consumer Credit Directive) in relation to costs and the Annual Percentage Rate of charge**

Směrnice o spotřebitelských úvěrech

- ▶ rozsah směrnice (leasing, hypoteční úvěry, bagatelní) x zvláštní pravidla pro přečerpání účtu
- ▶ informační povinnost (reklama, před uzavřením smlouvy, obsah smlouvy, i po uzavření smlouvy)
- ▶ posuzování schopnosti dlužníka splatit úvěr (čl. 8)
- ▶ právo na odstoupení od smlouvy (čl. 14)
- ▶ právo splatit úvěr předčasně (náklady až do 1%) (čl. 16)
- ▶ vázané úvěry (čl. 15)

Judikatura SD EU

- ▶ SD EU, C-453/10, Perenič, Pereničová v. SOS (neuvedení RPSN sazby a dopad na platnost právního jednání)
- ▶ SD EU, C- 509/2007 Luigi Scarpelli v NEOS Banca SpA (čl. 11 odst. 2 směrnice 87/102/EHS)

RPSN v spotřebitelských úvěrech

- ▶ význam – srovnání ceny
- ▶ RPSN ≠ úroková sazba (platby jistiny, úroků, správních poplatků, platby za přípravu smlouvy, poplatků za údržbu, platby za výběry a platby, poštovné, platby za výpisy,
- ▶ celkové náklady úvěru – všechny platby, které musí být placené, aby mohl být úvěr získán a čerpán (≠ notářské poplatky)
- ▶ platby za vedlejší služby
  - jestliže bez nich úvěr nebude poskytnut nebo poskytnuty za jiných podmínek (dostane totéž bez služby nebo může kdykoliv služby zrušit
  - vedení účtů, pojištění, servis pro klienty, ručení či jiné zajištění
- ▶ platby, o kterých věřitel ví nebo musí vědět (test odborné péče)
- ▶ informační povinnost o RPSN

Spotřebitelský úvěr

- ▶ **zákon č. 145/2010 Sb.**
  - směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru
  - sněmovní tisk 781/0
- ▶ **spotřebitel x dodavatel**
- ▶ **VP oprávnění** – vázaná živnost – „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“ (z. č. 455/1991 Sb.)

Spotřebitelský úvěr

- ▶ odložená platba, půjčka, úvěr nebo jiná obdobná finanční služba poskytovaná nebo přislíbená spotřebiteli věřitelem, nebo zprostředkovatelem
- ▶ rozsáhlé výjimky
  - bezplatné (bez úroku)
  - menší 5000 (12 měsíců test) x větší 1 880 000
  - úvěry na bydlení zajištěné zástavním právem k nemovitosti
  - nájem a leasing bez práva či povinnosti odkupu
  - odložení splatnosti již existujícího dluhu, smír

Implementace směrnice a její problémy

- ▶ studie EP – IP/A/IMCO/ST/2011-15

Informační povinnost

- ▶ informační deficit x schopnost porozumět informacím
- ▶ reklama (§ 4 + příloha č. 1) x sloup u nádraží
- ▶ informace před uzavřením smlouvy (§ 5 + příloha č. 2)
  - dostatečně dluho před závazností návrhem
  - stejná velikost písma
  - formulář č. 6 a 7 = domněnka splnění informační povinnosti
  - jiné informace na samostatném dokladu
  - x nejsou závazné
- ▶ informace, které tvoří obsah smlouvy (§ 6 + příloha č. 3)
- ▶ informace poskytované později (§ 7 + příloha č. 4)

X vysvětlovací povinnost (§ 5 odst. 5)

= podnikatel musí prokázat splnění (domněnka nesplnění § 5, 7, 9) – § 22 odst. 5

Smlouva (§ 6 a 8)

- ▶ informace uvedené v příloze č. 3
  - ▶ písemná
  - ▶ poskytnutí v jednom vyhotovení spotřebiteli
- = sankce ≠ neplatnost
- diskontní sazba (0,05% ročně od počátku)
  - neplatnost ujednání o vedlejších platbách
  - spotřebitel musí u věřitele uplatnit

Změna smlouvy

- ▶ charakter změny
    - privativní novace, narovnání = nová smlouva = nové splnění povinností
    - změna výpůjční úrokové sazby (čl. 11 směrnice)
    - dohody, kterou se za účelem odvrácení řízení o nárocích věřitele odkládá v důsledku prodloužení spotřebitele platba nebo mění způsob splacení, přičemž smluvní ujednání jsou ve svém souhrnu pro alespoň stejně výhodná jako v původní smlouvě, na formuláři uvedeném v příloze č. 7 k tomuto zákonu (čl. 2 odst. 6 směrnice připustil takovou zvláštní úpravu)
  - ▶ obnovení úvěru za stejných podmínek
- SD EU C-264/02 Cofinoga Mérygnac SA proti Sylvain Sachithan**

does not require, before each renewal, on the existing terms and conditions, of a credit agreement for a specified period entered into in the form of a credit facility that may be drawn down in instalments and is linked to a credit card, that is repayable in monthly instalments and bears an interest rate that is expressed to be variable, that the lender inform the borrower in writing of the current annual percentage rate of charge and of the conditions under which the latter may be amended

Posouzení schopnosti splácet úvěr

- ▶ dnes:

„Věřitel je povinen s odbornou péčí posoudit schopnost **spotřebitele** splácet spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných **informací** získaných i od spotřebitele, a je-li to nezbytné, nahlédnutím do **databází** umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele.“

= předchozí dluhy, informace poskytnuté spotřebitelem (potřeba kontroly) – kritéria – délka úvěru, výše úvěru, účel úvěru

- ▶ sankce:
  - pokuta x SR (x ztráta výhody splátek)
  - náhrada újmy (úrok z úvěru)
- ▶ novela:

„Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná.“

Odstoupení od smlouvy

- ▶ právo odstoupit od smlouvy do 14 od uzavření smlouvy
- ▶ nesplnění informační povinnosti možnost odstoupit od smlouvy později
- ▶ písemně?
- ▶ procesní charakter lhůty
- ▶ i doplňkové služby
- ▶ vázané úvěry (§ 14 zákona o spotřebitelských úvěrech, § 1816)

Předčasné splacení

- ▶ možnost předčasného splacení
- ▶ i dispozitivní právní úprava (§ 503 ObchZ)
- ▶ právo na snížení plateb souvisejících se spotřebitelským úvěrem (poplatky, úroky apod.) x právo podnikatele na náhradu nutných a odůvodněných nákladů souvisejících s předčasným splacením (limitace výše)

Zprostředkovatel úvěru

- ▶ zprostředkovatel – stejné informační povinnosti jako věřitel – splnění, tj. splnění věžitelem (nemusí poskytovat znovu)
- ▶ zprostředkovatel = i přímý zástupce (§ 3)
- ▶ písemná smlouva
- ▶ nutně odměna obsažena

Zákon o spotřebitelském úvěru v ČR

- ▶ novinky:
  - neplatnost při nesplnění posouzení úvěruschopnosti
  - zvýšené formální náležitosti na smlouvy o zprostředkování (např. písemná forma) a možnost odstoupení od těchto smluv
  - zákaz používání směnek k poskytnutí či placení x omezený dopad do směnečného práva

Judikatura ÚS ke směnkám I

- ▶ ÚS sp. zn. IV.ÚS 457/10:
  - § 17 zákona zákona směnečného a šekového (omezení kauzální námitek)
  - ústavní soud si je vědom přísné formálnosti směnečného práva, nicméně nelze přihlížet vzniku takové "právní" praxe, v jejímž důsledku dochází k využití, resp. zneužití směnečných institutů v neprospěch jedné ze smluvních stran. Samotná formálnost směnečného práva přitom nemůže být zjevně argumentační základnou, z níž by obecné soudy při posuzování takových případů vycházely. Důvodem je zde především ta skutečnost, že je to právě směnečné právo, jehož základní principy či instituty jsou zneužívány. Bez existence legislativních mechanismů, umožňujících zabránit výše nastiněným postupům, je na obecných soudech, aby ve své činnosti hledaly taková východiska, jež zneužívání práv zabrání.
  - Německý nejvyšší soud již v šedesátých letech minulého století konstatoval, že v konkrétním případě je třeba považovat odvolání se žalobkyně na ustanovení § 17 německého směnečného zákona za zneužití práva (§ 242 BGB), blíže k tomu srov. též KOTÁSEK, J. Zákon směnečný a šekový. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 144–145. Obdobně se s nastiněným problémem musela vypořádat i rakouská právní úprava, která v případě, kdy dojde v právním vztahu k identifikaci jedné ze smluvních stran jako spotřebitele, poskytuje jí ochranu prostřednictvím zákona o ochraně spotřebitele

Judikatura ÚS ke směnkám II

▶ ÚS IV.ÚS 376/11:

– námitková lhůta rovněž nebyla podle pléna Ústavního soudu stanovena svévolně; vycházela z historické kontinuity souladné s předchozí právní úpravou mající svůj původ ještě v 19. století. Nadto v době vzniku občanského soudního řádu byla směnka používána ve srovnání s dneškem zcela okrajově, a to zásadně jen významnými mocenskými a ekonomickými entitami – u nich proto nebylo důvodu uvažovat v relaci tří dnů o nepřiměřenosti.

– to neplatí pro dnešní realitu tržního hospodářství, kdy je směnka uplatňována i mezi subjekty, jež zásadně nejsou v rovném postavení a které nemohou – aniž by bylo spravedlivé to od nich očekávat – vnímat směnečný vztah v celé jeho šíři a reflektovat tak případná rizika pro ně z něj plynoucí. Je-li smyslem lhůty omezení entropie a snížení nejistoty v právních vztazích, například při uplatňování práv, pak na druhou stranu ale zmíněné omezení uplatnění práv například prostřednictvím zákonodárcem stanovené lhůty nesmí vést k jejich popření, respektive k jejich vyprázdnění, zvláště jde-li o základní práva a svobody (srovnej čl. 4 odst. 4 Listiny).

Cestovní smlouva

- ▶ rozsah odpovědnosti cestovní kanceláře (bez ohledu poskytnutí dílčích plnění třetími osobami)
  - dopravní nehoda NS sp. zn. 30 Cdo 3577/2006, NS sp. zn. 26 Cdo 447/2005
  - dopravní nehoda při fakultativním zájezdu (NS sp. zn. 25 Cdo 4489/2007)
  - ukradená kola NS sp. zn. 33 Odo 852/2005
- ▶ zahraničí (SRN – provozovatel cestovní kanceláře odpovědný za řádné poskytnutí služeb zahrnutých do zájezdu, výběr jejich poskytovatele, jakož i pravidelnou kontrolu služeb, včetně jejich bezpečnosti)
  - smrt v hotelovém bazénu (BGH NJW 2006, 3268)
  - pád z hotelového balkónu (BGH NJW 1988, 1380)
  - pád z koně (BGH NJW 2000, 1188)

Cestovní smlouva II

- ▶ výše slevy:
  - z celé ceny zájezdu R 51 /98
  - ITQ Kodex
  - Frankfurtské tabulky
  - ADAC Tabulky
- ▶ ztráta radosti z dovolené (Věc C-168/00 Simone Leitner v TUI Deutschland GmbH & Co KG z 12. března 2002 x české soudy)

Literatura a jiné prameny

Knihy

- ▶ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., et al. Občanský zákoník. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009
- ▶ Selucká, M. in Eliáš, K., et. al. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. vyd. Praha: Linde, 2008
- ▶ Selucká, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. Praha: C. H. Beck, 2008 (podobné)
- ▶ Hulva, T. Ochrana spotřebitele. Praha: ASPI, 2005
- ▶ Vítová, B. Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách. Olomouc: Iuridicum Olomoucnense, 2012

Databáze:

- ▶ www.eu-consumer-law.org
  - EC Consumer Law Compendium – Comparative Analysis (Schulte-Nölke, H., Twigg-Flesner, CH., Ebers, M. (eds.) EC Consumer Law Compendium – Comparative Analysis. Bielefeld: Universität Bielefeld, 2006
  - Rozhodnutí národních soudů a Evropského soudního dvora